Nieuwsbrief Stichting Atlantikwall Museum Noordwijk

Jaargang 2016 nummer 4, september

Openingstijden museum:

Op dit moment is uitsluitend de museumbunker S414 voor groepsbezoek op afspraak beperkt toegankelijk.

Gaarne overleg via tel.
071 -36 157 85 of
info@atlantikwall.nl

Het complete museum inclusief gangenstelsel is ingaande 1 mei 2017 op de zondagen weer te bezoeken. Vanaf deze datum is onze locatie te vinden in de zeereep, aan het begin van het rijwielpad richting Zandvoort.

In dit nummer:

1
Van de redactie
Van de Penningmeester
Timmer & Metselwerk

2
Excursie Vermont
Amerikaans motorgeweld

3
Alarm im Leitstand

4
Kaas proeven
Interview Hanne Kok

Beste vrijwilligers en donateurs,

Van de Redactie

September 2016
Het seizoen zit er weer op. Tussen deze en de laatst verschenen Nieuwsbrief is er weer heel veel gebeurd. Er zijn nooduitgangen blootgelegd en geschutsbunker 2 is leeggeruimd, waarbij weer vele kruiwagens zand zijn verstouwd. Er is veel aan de veiligheid gedaan en er is begonnen in de S414 om de ”noodbekabeling” te veranderen in ”originele” stofommantelde bekabeling. In de noordgang zijn elektriciteitskabels getrokken voor de noodverlichting en akoestische alarmgeving. De bunkerkazen hebben hun rijpingsproces weer achter de rug en hebben hun weg naar de consument gevonden. Verschillende bedrijven hebben een steentje bijgedragen om samen met al onze hard werkende vrijwilligers het Atlantikwall Museum weer een stukje professioneler te maken.

Van de Penningmeester

Het afgelopen zomerseizoen 2016 was voor het Atlantikwall Museum weer uitstekend. In totaal mochten wij tot en met 25 september 7.413 bezoekers ontvangen waarvan 5.612 volwassenen en 1.801 kinderen <12 jaar. In het volgende zomerseizoen hopen we dit bezoekersaantal minstens te evenaren, zo niet te overtreffen.

Het betere timmer– en metselwerk

In het voorjaar kwam uw redacteur in de *Bereitsschaftsraum* van geschutsbunker I Sven van de Reep uit Noordwijkerhout tegen. Sven runt een timmerfabriek op de Herenweg te Noordwijkerhout. En is een goede bekende van Rinus. Hij was daar belangeloos een deurkozijn aan het timmeren voor de *Nahkampfraum*. Half in het donker was hij verwoed aan het schaven en passen. En aan het eind van de dag was het deurkozijn piekfijn gesteld en kon het dichten van de gaten beginnen. Dit was een goede klus voor Rinus. Met de truffel, wat stenen en cement werd alles weer één geheel. De deur moet nu nog worden gemaakt. En er blijven dan nog twee *Nahkampfräume* over waar van één de muren weer van de grond af opgemetseld moeten worden, daar deze in het verleden helemaal zijn weggebroken.

+=+=+=+=+=+=+=+=+=+=+=+=+=+=+=+=+=+

Excursie Fermont (1 mei 2016)

In 1937 begon de bouw van de Westwall, een geschiedenis die ons allemaal bekend is. Met bunkers, versperringen en groot geschut wilde Duitsland de westelijke grens voorgoed beschermen tegen vijanden. Maar het Derde Rijk was niet de enige militaire grootmacht die wat betreft grensbewaking wilde vertrouwen op kolossen van beton en strategische steunpunten. Onder andere Frankrijk besloot in 1927/1928 de grenzen met aartsvijand Duitsland voor eens en altijd te veranderen. Een linie van grote bouwwerken en kazematten moest Frankrijk met zo min mogelijk mankracht een optimale bescherming bieden tegen Duitsland en Italië. De linie kreeg al snel de naam van de minister van oorlog, André Maginot, die het plan tegenover de regering verdedigde. In 1930 begon de bouw van de Maginotlinie.

De tweede bouwfase begon in 1931 en richtte zich onder andere op de streek tussen Longuyon en Thionville. In deze fase werd in mei 1931 begonnen met de bouw van *ouvrage* Fermont. Het woord *ouvrage*, wat letterlijk 'werk' betekent vervangt het verouderde woord fort, wat een hoge verstevigde plaats is, vaak omringd door een gracht. Daar is in de Maginotlinie geen sprake meer van. *Ouvrages* zoals Fermont beslaan een groot terrein en bestaan uit verschillende gevechtsblokken die volledig zelfstandig kunnen functioneren. De blokken liggen tientallen meters uit elkaar en zijn allen ondergronds met elkaar verbonden. Een ondergrondse kilometerslange gang verbond niet alleen de blokken maar eveneens even eens ondergrondse kazernes en munitieopslagplaatsen.

In mei 2016, bijna 85 jaar nadat werd begonnen met de bouw van Fermont, vertrokken vier auto's met vrijwilligers van ons museum naar dit bijzondere stukje militair erfgoed vlak bij de grens van België en Luxemburg. Aangekomen in Frankrijk gingen we eerst buiten op zoek naar de delen van Fermont die bovengronds liggen. In het weiland zijn de verschillende blokken nog goed te zien en valt meteen op hoe uitgestrekt het werk is en hoe goed het opgaat in de natuurlijke, heuvelrijke omgeving. Vervolgens kregen we een rondleiding van een Nederlandse gids. Deze begon bij de personeelsingang van Fermont, waar boven in de mitrailleurkoepel het enige dodelijke slachtoffer is gevallen tijdens de belegering van Fermont, en leidde via de munitie-ingang naar binnen. Een oude, originele lift bracht ons daar zo'n 30 meter naar beneden naar de hoofdgang. Dat is toch even wat anders dan de gang in ons bunkercomplex in Noordwijk! Lopend voerde de tocht naar de munitiemagazijnen waar vanuit de granaten en patronen via een trein en monorail over de gevechtsblokken verdeeld werden. Zo'n munitietrein dient in Fermont tegenwoordig om de bezoekers door de gang te vervoeren richting de gevechtsblokken. Bovengronds is al goed te zien hoe groot zo'n *ouvrage* is en ondergronds groeit dat besef alleen maar. Het treintje bracht ons met veel lawaai naar blok 5, dat zowel binnen als buiten bekeken kon worden, en ook weer terug richting de uitgang. We eindigden in de ondergrondse kazerne die bijna helemaal is ingericht en een goed beeld geeft van hoe het moet zijn geweest om maandenlang in zo'n bouwwerk te leven. Het was een zeer geslaagd bezoek en heel bijzonder om naast de Atlantikwall een andere verdedigingslinie te bezoeken. Gelukkig krijgen we in november nog een kans een buitenlands bouwwerk te bezichtigen; het vrijwilligersuitje gaat naar een reus onder de forten, het Belgische Eben Emael. (Hanne Kok)

Amerikaans motorgeweld

Op 12 augustus kwam het verzoek binnen van de HD Club The Oldtimers of het mogelijk zou zijn op zaterdag 13 aug. met een paar oude Harley Davidsons het museum te komen bezoeken. Natuurlijk werd dit verzoek ingewilligd. En op de bewuste zaterdag rond een uur of twee in de middag ronkten drie Liberators naar het museum. Na de nodige foto's gemaakt te hebben werden de drie rondgeleid door de S414. Ze waren een beetje vroeg, er zouden rond half drie nog wel een paar HD's op de proppen komen en hier zou ook de groepsleider, Jop, bij zijn. En inderdaad klokslag half drie werd de stilte verscheurd door het machtige geronk van nog eens een vijftiental HD's. Daartussen zat echter een hele bijzondere HD, namelijk een echte zijklep gestuurde Indian Scout, bereden door een stoere dame. Het bleef dus niet bij een paar motorfietsen. Vijfentwintig man/vrouw kwamen ons, tussen al het vrijwilligerswerk wat altijd op de zaterdag plaatsvindt, met een bezoek vereren. De mannen en vrouwen werden zo goed als het ging rondgeleid door de S414 en het zuidelijke gangenstelsel. Het werd een gezellige drukte en met een grote glimlach op hun gezichten vervolgden de stoere HD/Indian rijders/sters ronkend hun/haar weg.

Alarm im Leitstand.....

Rrrrr, rinkelt de telefoon in de gevechtsruimte. (*B.Ü. Schapp*) (*Befehlsübermittler*) Snel zet de B.Ü zijn kop/spreektelefoon op het hoofd en meldt zich gereed voor het aannemen van bevelen en het uitluisteren en noteren van binnenkomende meldingen. Melding: Hoogste waakzaamheid is geboden richting noorden en noordwesten! Gelaten denkt de onderofficier "Nu gaat het los!" en roept de zich in de middelste observatiepost van de *Leitstand* bevindende *Nachtglassposten* op en geeft het bevel. "*Verstanden!" kommt es zurück*. Dat is alles. Er gebeurt verder niets. Direct onder de *Leitstand* en in de *Bereitschafträume* van de met elkaar door een gang verbonden geschutsbunkers slapen de soldaten de slaap der gerusten. In drie etages liggen ze in hun kooien boven elkaar met als motto: *Warmer Mief ist besser als kalter Ozon*. Morgen bij hun dienst kan alles weer worden gelucht. De wind waait met bijtende kou onder de nagenoeg heldere sterrenhemel zijn door de branding ondersteund lied.
De natuur merkt niets, dat de frontlijn van het Grootduitse Rijk in de duinen de erfvijand verwacht. Let op....wat is dat? Buiten op zee gaat plotseling een schijnwerper aan. Daar blijkt een voorpostboot te varen. De wacht in de tweede *Beobachtungsraum* roept via zijn microfoon naar beneden en luistert gespannen en kijkt de stikdonkere nacht in. Er is niets te horen. Onder hem in de B.Ü ruimte ratelt de telefoon weer ..... ALARM! De wacht draait onmiddellijk aan de slinger van de *Alarmgeber* en luid rinkelen in alle bunkers de alarmbellen. Als in toverslag verandert het beeld: De soldaten springen uit hun kooien pardoes in de klaarliggende broeken en laarzen. Van alle kanten hoor je uit de kelen het alarmgebrul. Van de haken worden de overjassen gerist en op een hoop bij het geschut gegooid. Kledingsvoorschrift is nu een bijzaak. Snelheid is alles. Eenieder handelt zoals bij een oefening. De deuren naar de munitienissen worden opengeklapt , het geschut ontgrendeld en de nachtverlichting ingeschakeld. Naar alle kanten staan de uitkijkposten. Als al het voorbereidende werk is gedaan melden de geschut B.Ü.'s aan de *Leitstand* dat het 1e, 2e 3e en 4e geschut klaar zijn. In de *Leitstand* het zelfde beeld, ieder staat op zijn gevechtspost: Bij de afstandsmeter, de richtzuil en al het andere bedieningspersoneel. De wacht meldt aan de officier van wacht de toestand buiten. De *Leitstand* maat meldt het *Leitgerät* klaar en de B.Ü. geeft de melding "alles klaar voor actie" door aan rekenkamer en geschut. Zo klinkt de commandostem van de jonge Kriegsmarine artillerieofficier: *"An Gefechtszentrale, Batterie klar!"* Slechts 30 seconden heeft het geduurd de slapende *Batterie* in gevechtstoestand te brengen. Het "bezoek" komt zo. Absolute stilte heerst er in de *Batterie*. Een schijnwerper flitst aan. Geschut 4 vuurt een lichtgranaat volgens een planberekening af. Nu is het de vraag of we de Tommy te pakken krijgen. "Zo mannen, nu afwachten wat er komt!"- schijnwerper lichtkegel volgen, geschut narichten!" De jonge *Batteriechef* , die de rust in eigen persoon schijnt te zijn geeft zijn bevelen kort en duidelijk zonder zijn *Nachtglas* van de ogen te nemen. De spanning in de *Batterie* heeft haar hoogtepunt bereikt. De ontplofte lichtgranaat en de schijnwerper hebben het doel verlicht. Twee seconden later heeft het *Leitgerät* de Tommy in het vizier ..."Ingesteld" - "Britse torpedojager"- "Geschut vuurgereed". De ene melding volgt de andere. Een buitenstaander zou gedacht hebben dat iedereen gek was geworden. Alleen de *Leitstand* officier lacht fijntjes; het klopt als bij een exercitie. Er worden een paar schotwaarden verbeteringen doorgevoerd die met het commando *"Eingestellt"* luid worden bekrachtigd. Doodstil is het in de *Leitstand*. Je hoort alleen nog het zoemen van de apparatuur en elektromotoren. Een ieder weet dat het er nu op aankomt. Van het geschut gaan de signaallampen op rood en de granaten vliegen in de lopen . Het dichtklappen van de geschutssluiters klinkt door de bunker, licht op groen en rrummmmms...drie granaten vliegen uit de lopen. Geschut IV laadt nog een lichtgranaat en vuurt eveneens. De oren tuiten, de ogen zijn verblind door de vuurstralen. Ondanks dat wordt er snel weer geladen, gecorrigeerd en gevuurd. Salvo na salvo verlaat de lopen.
De snel varende Tommy maakt zich uit de voeten en heeft zijn bekomst gekregen. Die zullen we waarschijnlijk niet meer snel terugzien.....

(Uit de Marine-Frontzeitung nr.43 am 22.Februar 1941) (Vrije vertaling uit het Duits)

Colofon:
Stichting Atlantikwall
Museum Noordwijk

Postadres:
Wilhelminastraat 43
2201 KB Noordwijk
info@atlantikwall.nl

Bankgegevens:
Giro NL23INGB0009185700
Bank NL03RABO0146683110
t.n.v. St. Atlantikwall Museum
te Noordwijk

Bestuur:
Voorzitter: Victor Salman
Secretaris : Dirk Zweers
Penningmeester : Jan Heus
Lid : Rogier Dekker
Lid : Cor van Duin
Lid : Jeroen v.d. Zalm
Lid/PR : Marjolijn van der Jagt

Redactieadres:
haasanto@ziggo.nl

Redactie Nieuwsbrief:
Anton Haasnoot

Medewerkers:
Gerty Haasnoot
Hanne Kok
Dirk Zweers

Overname van teksten of afbeeldingen uit deze nieuwsbrief is uitsluitend toegestaan na verkregen schriftelijke toestemming van de redactie en de desbetreffende auteur.

Kaas proeven

Zaterdag 27 augustus 2016, al vroeg in de morgen werd de rekenkamer omgetoverd in een kaasproeverij. In de loop van de middag reed Peter den Elzen met zijn bestelwagen voor. En samen met een medewerker werden de kazen in de bestelwagen geladen met bestemming St. Jeroensweg 2A Noordwijk Binnen. Maar niet alle kazen werden ingeladen. Van elke smaak kwam er een kaas in de rekenkamer op een tafel terecht waar achter de trotse kaasspecialist de kazen aansneed voor de toegestroomde (uitgenodigde) fijnproevers. Samen met een wijntje, biertje of een glaasje fris werden de overheerlijke stukjes kaas, van geit tot boer, geproefd. Al met al een zeer geslaagde kaasproefmiddag. Al die heerlijke "Bunkerkazen" zijn nu, als ze al niet zijn uitverkocht, te verkrijgen in de winkel bij Peter den Elzen. En anders misschien volgend jaar weer een kans?

Interview met Hanne Kok

Naam, geboortejaar, achtergrond, beroep?
Hanne Kok, 1996, na jaartje criminologie gestudeerd te hebben nu 1e jaars student rechtenfaculteit Erasmus Universiteit Rotterdam

Hoe ben je betrokken geraakt bij de Stichting Atlantikwallmuseum Noordwijk?
'Via vakanties in Noordwijk kwam ik als bezoeker in het Atlantikwallmuseum terecht. Voor 6 VWO vak geschiedenis maakte ik een profielwerkstuk. Dit ging specifiek over de Atlantikwall, in het kort over de gehele linie en uitgebreid op basis van geschreven bronnen en *oral history* over de situatie in Noordwijk. Zowel over de bunkers als over de interactie tussen bezetter en bevolking. Met name dit laatste heeft mijn interesse gewekt. Twee jaar geleden ben ik in het kader van dit profielwerkstuk twee keer met de klus-vrijwilligers meegelopen en sindsdien ben ik er vaak op zaterdag.'

Wat voor soort werkzaamheden doe je het liefst voor de Stichting?
'Vooral werk waarbij ik mijn handjes kan laten wapperen, zoals graven, slopen, schilderen, elektrawerk etc.. Mooi meegenomen is ook dat ik dingen leer die ook in mijn eigen huishouden van pas komen. Bijvoorbeeld durf ik nu thuis elektra klusjes aan, waar ik vóór mijn vrijwilligerschap niet aan begon. Het geven van een rondleiding doe ik nu af en toe en hoop ik volgend seizoen wat vaker te mogen doen.'

Wat geeft je bij deze werkzaamheden het gevoel goed bezig te zijn?
'Ten eerste dat ik na een hele week studeren even lekker 'met de handjes' aan de gang kan; ten tweede vind ik het belangrijk dat wij met ons museum een verhaal vertellen en hopen bij te dragen aan het besef bij het publiek dat de vrijheid waarin wij leven niet vanzelfsprekend is. En ook dat wij met onze collectie dit verhaal blijven vertellen, wanneer de mensen die het live meemaakten er niet meer zijn.'

Hoe zie je de toekomst van de StAwmN?
'Zonder meer positief! Wanneer we bijvoorbeeld de authentieke rekenapparatuur inderdaad ter beschikking krijgen zijn we uniek in Europa, want waar vind je een vrijwel compleet toegankelijke kustbatterij met een collectie als de onze!?'

Kun je beknopt een anekdote over onze bunker vertellen?
Ja, hoewel een anekdote meestal 'iets' met humor heeft, was dit eigenlijk niet zo grappig: In de zomer van 2015 dachten we een kei te vinden in het uit te graven zand. Bij het terzijde leggen klonk deze kei toch heel anders dan de andere beton- en steenkeien. Bij nadere inspectie bleek het om een zwaar verroeste handgranaat te gaan. Deze is een paar dagen later op onze locatie door de Explosieven Opruimingsdienst (EOD) Kon. Landmacht tot ontploffing gebracht.

Interview: Dirk Zweers

Atlantikwall Museum Noordwijk